

University of Groningen

Privacy en gecrowdsourcete surveillance in de publieke ruimte

Ritsema van Eck, Gerard

Published in:
 Nederlands Juristenblad NJB

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2021

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 Ritsema van Eck, G. (2021). Privacy en gecrowdsourcete surveillance in de publieke ruimte. *Nederlands Juristenblad NJB*, 2021(29), 2488-2489. Artikel NJB 2021/2277.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Wilt u dat uw (juridische) proefschrift of dat van iemand die u kent aangekondigd wordt in deze rubriek dan kunt u het proefschrift en een samenvatting sturen naar het redactie bureau; zie colofon.

Oratie

Op donderdag 30 september 2021 houdt *prof. mr. dr. Simon Cornielje* om 15.45 uur zijn oratie ter gelegenheid van de aanvaarding van zijn ambt als hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Cornielje is daar per 1 oktober 2020 benoemd tot bijzonder hoogleraar indirecte belastingen. De titel van de oratie luidt: *De (on)begrensde mogelijkheden van de Europese btw.* •

Plaats: Aula, VU Amsterdam, De Boelelaan 1105

Promoties

Fiscale geheimhoudingsplicht: art. 67 AWR ontrafeld

Fiscale geheimhouding vindt haar oorsprong in de Wet Vermogensbelasting 1892, maar blijft onverminderd actueel. In zijn proefschrift heeft *Bram van der Sar* antwoord gegeven op de vraag of de huidige fiscale geheimhoudingsbepaling nog aan de oorspronkelijke doelstellingen voldoet of dat aanpassingen wenselijk of noodzakelijk zijn. Dit mede gezien in het licht van de in 1994 ingevoerde algemene geheimhoudingsbepaling van art. 2:5 Awb. Aan de hand van vijf relevante elementen (doelstellingen, onderworpen subjecten, object van geheimhouding, fiscale afbakening en tot slot de uitzonderingen en ontheffingen) is de fiscale geheimhoudingsverplichting uitputtend geanalyseerd. De belangrijkste conclusies zijn hieronder opgenomen. De eerste doelstelling is de bescherming van de privacy. Dit blijft onverminderd van belang. De tweede doelstelling is de meewerkbaarheid; dat belastingplichtigen niet van het verstrekken van gegevens aan de inspecteur moeten worden weerhouden door de vrees dat die gegevens worden gebruikt voor andere doeleinden dan voor de uitvoering van de belastingwet. Gezien de talloze uitzonde-

ringen op de hoofdregel – waardoor fiscale gegevens worden gebruikt voor niet-fiscale doeleinden – is deze onderbouwing al lang niet meer verdedigbaar. De onderbouwing van de meewerkbaarheid dient te worden aangepast. Het afdwingen van geheimhouding door de inspecteur bij derdenonderzoeken ex art. 53 AWR ontbeert thans een wettelijke grondslag. Als nieuwe, derde doelstelling heeft Van der Sar hiervoor het zwaarwegend controle-strategisch belang geïntroduceerd en een voorstel gedaan voor het kunnen opleggen van een tijdelijke geheimhoudingsverplichting aan informatieplichtigen. Daarnaast heeft hij geconstateerd dat als ambtenaren fiscale gegevens ontvangen voor niet-fiscale doeleinden zij worden aangemerkt als onderworpen subject, maar andere (private) afnemers niet. Daarom heeft Van der Sar – om het bestaande verschil op te heffen – een voorstel gedaan om aan alle afnemers van fiscale gegevens (bestuursorganen én private partijen) geheimhouding op te leggen.

Met betrekking tot het object van de geheimhouding heeft Van der Sar vastgesteld dat – anders dan bij art. 2:5 Awb – het niet relevant is of sprake is van openbaar bekende gegevens, niet-herleidbare gegevens of instemming van betrokkenen. Bij de fiscale afbakening is onderzocht voor welke (fiscale) doeleinden de informatie mag worden gebruikt en wat wordt bedoeld met 'noodzakelijk voor uitvoering van de belastingwet'. Van der Sar heeft vastgesteld dat de vooringevulde aangifte (VIA) en de inkomensverklaring een wettelijke grondslag ontberen waardoor dit aanpassing behoeft. Verder heeft hij de conclusie getrokken dat de Belastingdienst – in het licht van art. 67 AWR – géén maatschappelijke taak heeft om fiscale gegevens te delen met derden voor niet-fiscale doeleinden.

De uitzonderingen en ontheffingen vergen een continue, transparante belangenafweging. Dit is naar de mening van Van der Sar voor verbetering vatbaar. Hij heeft vastgesteld dat de uitzondering van 'enig wettelijk voorschrift' kan blijven bestaan, maar voorgesteld om de ministeriële regeling te laten vervallen en de informatieverstrekking aan betrokkenen zelf vergaand te verruimen. Met betrekking tot de ontheffingen op grond van

art. 67, derde lid, AWR komt hij tot de conclusie dat bij een zich repeterende casus geen sprake is van een incidenteel of onvoorzien geval waarvoor een ontheffing kan worden verleend. Hij doet daarom het voorstel voor (zeer beperkte) generieke ontheffingen, zoals bijvoorbeeld de aangiftebevoegdheid van art. 161 Sv of de instemming bij openbare of (deels) niet-besloten zittingen bij de belastingrechter. Van der Sar zal op 14 september 2021 om 15.00 uur zijn proefschrift verdedigen aan de Universiteit Leiden. Zijn promotoren zijn prof. mr. dr. J.P. Boer en prof. dr. mr. A.O. Lubbers. •

Bram van der Sar

Fiscale geheimhoudingsplicht: art. 67 AWR ontrafeld

De verdediging is te volgen via een livestream: www.universiteitleiden.nl/wetenschappers/livestream-promotie. Het proefschrift wordt uitgegeven in de serie Fiscale Monografieën, nr. 168 (Wolters Kluwer).

Privacy en gecrowdsourcete surveillance in de publieke ruimte

Met de smartphones in onze broekzakken dragen wij ook camera's, microfoons, en talloze andere sensoren mee de wereld in. Dit heeft het mogelijk gemaakt voor bedrijven en (loka-

le) overheden om hun surveillance te 'crowdsourcen', waarbij gegevens verzameld worden door vele mensen maar verwerkt worden door centrale actoren. Participanten nemen deel aan dit soort surveillance omdat ze het als hun burgerplicht zien, omdat er een beloning tegenover staat, of vanwege game-achtige aspecten. Gecrowdsourcete surveillance is de laatste jaren een goedkope manier geworden om gegevens te verzamelen over verschijnselen die anders moeilijk te kwantificeren zijn, zoals bijvoorbeeld verkeersopstoppingen en gevoelens van (on)veiligheid in bepaalde buurten.

Niet alleen is het rechtssysteem slecht toegerust om het hoofd te bieden aan de verwevenheid van verschillende (soorten van) actoren bij crowdsourcing, maar ook is privacybescherming zwakker in de openbare ruimte: precies daar waar de gecrowdsourcete surveillance het sterkst is. Hieruit volgt de onder-

zoeksvraag van dit proefschrift: Hoe verklaren we de interacties en mismatches tussen de wettelijke kaders voor privacy en bescherming van persoonsgegevens die ontstaan in de openbare ruimte door de opkomst van gecrowdsourcete surveillance? De uitdagingen voor de wettelijke bescherming zullen worden geïdentificeerd en verschillende routes voor verbetering zullen worden uitgelicht.

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden worden in dit proefschrift van *Gerard Jan Ritsema van Eck* sociologische inzichten geïntegreerd met een juridisch-dogmatische analyse van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Richtlijn Politiegegevens, en artikel 8 EVRM. Er worden vier casestudies van gecrowdsourcete surveillance als uitgangspunt gebruikt. Deze cases omvatten onder andere multimediale rapportages aan noodhulpdiensten, het verzamelen van gegevens over gevoelens van veiligheid in verschillende gebieden, het gebruik van crowdsourcing om kaarten te maken en een Pokémon Go-achtig spel van de Nederlandse politie om gestolen voertuigen op te sporen.

De analyse van deze casestudies belicht verschillende, vaak zorgwekkende, aspecten van gecrowdsourcete surveillance in de openbare ruimte. In de praktijk leidt deze tot een toename van de sociale controle die door de betrokkenheid van de staat of grote bedrijven nog verder wordt versterkt. Dit vermindert de tolerantie voor afwijkingen van bestaande sociale normen. Bovendien biedt de ongereguleerde betrokkenheid van vele participanten weinig bescherming tegen risico's zoals discriminatie en werkt ze deze mogelijk zelfs in de hand. Op dit moment biedt de Europese wetgeving op het gebied van privacy en gegevensbescherming onvoldoende bescherming aan de betrokkenen. Vaak vindt dit kader geen toepassing omdat de gegevens die in de openbare ruimte worden verzameld, niet tot één identificeerbare persoon zijn te herleiden. Bovendien blijkt gecrowdsourcete surveillance vele effecten te hebben op de openbare ruimte die niet eenvoudig ongedaan gemaakt kunnen worden; ex post oplossingen bieden daarom geen soelaas. Om betrokkenen beter te

beschermen zou ten eerste het kader rond gegevensbeschermingseffectbeoordelingen (ook bekend als Data Protection Impact Assessments of DPIAs ex artikel 35 AVG) aangescherpt moeten worden. Deze zouden zowel vaker verplicht moeten zijn, als vaker moeten worden geopenbaard. Ten tweede zouden privacyrechten ook bescherming moeten bieden aan groepen, aangezien zij het zwaarst worden getroffen door gecrowdsourcete surveillance in de openbare ruimte. Dit is een grote stap voor het mensenrechtelijk kader, maar in het licht van de huidige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen onontbeerlijk. Ritsema van Eck verdedigt zijn proefschrift op 16 september 2021 aan de Rijksuniversiteit Groningen. Promotoren: prof. dr. Jeanne Mifsud Bonnici en prof. dr. Pauline Westerman. •

Gerard Jan Ritsema van Eck
Privacy and Participation in Public: data protection issues of crowdsourced surveillance

De verdediging is te volgen via een livestream: [rug.nl/digitalphd](https://digitalphd.bundeling.van.eerder.gepubliceerde.artikelen.met.inleiding.en.conclusie.beschikbaar.via.https://research.rug.nl/nl/publications/privacy-and-participation-in-public-data-protection-issues-of-cro). Bundeling van eerder gepubliceerde artikelen met inleiding en conclusie, beschikbaar via <https://research.rug.nl/nl/publications/privacy-and-participation-in-public-data-protection-issues-of-cro>

Scriptie

Aansprakelijkstelling en een duurzame financiële sector

Verschiede landen wereldwijd, waaronder Nederland, zijn in 2015 de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering en de VN Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling overeengekomen. De kern van de VN Agenda 2030 wordt gevormd door 17 doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, die als leidraad dienen om een toekomst voor te bereiden die stabiliteit, een gezonde planeet, rechtvaardige, inclusieve en veerkrachtige samenlevingen en welvarende economieën garandeert. De Overeenkomst van Parijs is het allereerste, universele, juridisch bindende klimaatverdrag met het doel om de opwarming van de aarde te beperken tot een streefwaarde van 1,5 °C met een maximum van 2 °C. Voor de Europese Commissie is het evident dat de financiële sector een grote rol moet spelen in het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen.

Daarom heeft de Commissie in 2018 het *Actieplan: Duurzame groei financieren* gepubliceerd, waarin maatregelen zijn opgenomen om het financiële stelsel te hervormen in de richting van een groenere en duurzamere economie. Het Actieplan heeft onder andere geleid tot de Informatieverschaffings- en Taxonomieverordening. Door informatieverplichtingen aan financiële marktdeelnemers op te leggen en meer duurzaamheidsinformatie te doen verschaffen aan retailbeleggers is het idee dat kapitaalstromen naar duurzame beleggingen worden geheroriënteerd. Er kunnen situaties voorkomen waarbij niet of onvoldoende wordt voldaan aan de informatieverplichtingen. In deze scriptie heeft *Arezo Zarbaf* daarom onderzocht of het Nederlands recht, gelet op het EU-recht, voldoende aansprakelijkheidsgronden aan een retailbelegger biedt om een financiële marktdeelnemer succesvol aansprakelijk te stellen indien zij niet of onvoldoende voldoet aan de verplichtingen uit de Informatieverschaffings- en Taxonomieverordening en de retailbelegger daardoor schade lijdt.

Hierbij wordt betoogd dat het Nederlands recht, in het licht van onder andere het effectiviteitsbeginsel, voldoende aansprakelijkheidsgronden biedt aan de retailbelegger, nu het voor de retailbelegger niet onmogelijk of uiterst moeilijk is om de financiële marktdeelnemer succesvol aansprakelijk te stellen. In dit onderzoek wordt aansprakelijkheid ook in het grotere geheel van duurzaamheid geplaatst. Hierbij stelt *Arezo Zarbaf* dat de focus meer zal moeten liggen op duurzame financiering met een lange termijnhorizon, waarbij niet alleen de financiële waarde van een financieel product van belang is, maar ook de ecologische en sociale waarde. •

Arezo Zarbaf

De verduurzaming van de financiële sector. Een onderzoek naar de mogelijkheden voor succesvolle aansprakelijkstelling van financiële marktdeelnemers door retailbeleggers in het licht van de Informatieverschaffings- en Taxonomieverordening en het EU-recht

Masterscriptie Commerciële Rechtspraktijk, UvA

Begeleider: mr. Jelle van Dijk

Beoordeling: 8,5

De gehele scriptie is te lezen op ons blog: njb.nl/blogs